

Naši Pohorci

SLAVNO ZNANO POHORJE — NEZNANI POHORCI. — LITERARNE POMANJKLJIVOSTI. — POHORSKI TIPI V MARIBORU. — ČUDNO NAREČJE. — ZATAJEVANJE IMENA. — JURIJ VODOVNIK — POHORSKI PESNIK. — POHORSKO OVČARSTVO IN GOZDARSTVO. — COKLI V POEZIJI. — IZ NARODA ZA NAROD.

Naš Maribor sme velik del svoje svetovne slave pripisati bližini zelene Pohorja. In res sta Maribor in Pohorje neločljiva, enega si brez drugega misliti ne moremo! Nešteto umskih proizvodov je že opevalo Pohorje v čast in slavo našega Maribora. Naš vrlji Badijura je celo riskiral in izdal vodnik ter tako postal pohorski cicerone ali Baedeker. Brezdvomno si je s tem stekel nevenljivo zasluge za naše Pohorje in našeli bi se lahko mnogo pesnikov in pisateljev, ki so skušali s Pegazom zajahati naše »pogorje« in odnesti — rekord. Vsi so si pa bili edini v tem, da so pozabili slaviti in opevati naše Pohorce, o katerih nam niso ohranjeni v širši javnosti niti fragmenti. Svetovnoznani so dandanes skoraj že Prleki, Poljanci in Savinjšani, Pohorci pa so le redko poznana naša literarna »kapaciteta«. Ta ugotovitev je tembolj žalostna, ker si današnji Pohorci domišljajo, da imajo med sedanjimi slovenskimi literati svojega zastopnika, ki je že celo opeval svoja pohorska pota, žal nadaljnjih pohorskih posebnosti po smrti »pravega« Pohorca prof. Koprivnika nihče več ne slavi. Sedanji »pravi« Pohorci čutijo veliko vrzel v naši literaturi, ki bi se lahko povzročila javno mnenje, češ, da je za »pohorski narod« prišla že doba dekadence, kar pa je vsakakor neutemeljena domneva, ki bi mogla dovesti le do nepotrebnega razburjenja. Dejstvo je, da je naš Pohorci zdrav in močan, on moli in dela, da pretolče svoje križe in težave, ki mu jih nalaga današnja poveljna doba.

Ob sobotah jih vidiš v celih jatah v Mariboru, kjer jih takoj ločiš od Poljancev. Poljanci so visoki in šibki, večinoma opleteni z modrim predpasnikom, Pohorci pa so široki in le redkokodaj visoke postave. Dandanes so vseskozi slovenske krvi, o čemer je v prejšnji dobi marsikdo dvomil. Glede na jezik jih hrbet Pohorja loči nadvoj. Na dravski strani izrekajo prosti o kot a, nasprotno pa prevračajo a v o, kar povzroča karakteristično pohorsko govorico, ki je že rodila mnogo mariborskih dovtipov in se običajno še pretirava. Da »Ače za vado kaze posejo«, nam je v Mariboru znano in razumljivo, manj dovezni smo pa za to, če »latra či dāma« (gospodinja ni doma). Na južni strani se bližajo konjiškemu narečju, ki se od dravskega zelo razlikuje.

Čudno je, da Pohorci noče Pohorci biti. Vprašuješ lahko od vzhoda do zahoda, od juga do severa med njimi po Pohorju in nikdo ti ne bo rekel: »Tu smo Pohorci«. To ime se jim zdi skoraj za ušljivo in se na dravski strani vedno imenujejo le po farah n. pr. Šentlovrenčani, Puščavčani, Ribničani itd. Pravijo, da so na južni strani »trdi« ali celo »krvavi« Pohorci, kar pa zanika znani pohorski pevec Jurij Vodovnik, edina poetična korifeja, ki je znana med najširši plastmi našega pohorskega ljudstva. Splošno je znano, da so Pohorci tihi in resni, kar bi potrdili tudi mariborski odvetniki, ki imajo prav malo klientov na Pohorju.

Zanimivo je, da je nekdanja pohorčka noša bila podobna takratni francoski modi. Pohorci so nosili dolge suknje ala francoski frak, samo rep bi fraku moral nekoliko prisekati, hlače so nosili kratke s pisanimi trakci. Ženska noša pa je bila precej podobna koroski. Dandanes so se Pohorci popolnoma »modernizirali«. Ako si v nedeljo slučajno v Pušcavi ali v Rušah, vidiš mladenke s kratkimi krili, svilenimi rutami, flor-nogavicami in šminčevlji, mladenice pa s svilenimi kravatami, robčki in čevlji ala Humanik. To je dandanes razumljivo, ker prepad med deželo in mestom že dolgo več ne obstoja. Starejši Pohorci še pa kljub temu spoštujejo loden in domače platno, ki ga dajo celo v delo mariborskim obrtnikom. Ovčarstvo je poleg gozdarstva še največji vir dohodkov. Dr.

Turner je svojčas v »Novicah« Pohorce spodbujal, da se naj poprimejo ovčarstva in jih je celo seznanjal z angleškim ovčarstvom. Glavno opravilo je pač gozdarstvo, saj je danes na Pohorju še danj lesni stagnaciji uspevajo, dočim se vočigled temu — kmetu bližajo slabi časi.

Tradicionalno obuvalo Pohorcev so cokli, ki jih sami izdelujejo in v tem lahko konkurirajo našim Korošcem. Ovekovščil jih je pesnik Jurij Vodovnik, ki je zapustil v dolgi epopeji zanimiv folklornističen prispevek iz sredine preteklega stoletja:

»Blagor teb'Skomarska jara,
tam je že navada stara,
tista vas je — cokelburg,
taj nikdar ne pride Turki!
Vsaki farman je kolar,
vsaki purgar pa coklar...»

Ni jim treba podkovalo
in nikako še kresalo,
ogenj jim spod nog leti,
jim ga kresat treba ni —
Tudi v farof v coklah grejo,
se že zunaj napovejo.
S coklami sklopočejo
gor po pragu tolčejo. —
Fajmošter pa dobro vejo,
da zamerit jim ne smejo,
da je cokelpurgar »faine«,
jim ni ni treba rečt »herajne«.
Če se mu en fantek vleže,
mu že cokle gor priveže,
ga zažene ovce past,
kak'bo mogla s'rota zrast! — — —

Vodnikove pesmi so po Pohorju splošno znane. Razširjajo jih razni »potujoči pevci-škrpaci«, ki prireajo ob raznih prilikah svoje »koncerte«, kjer poveljujejo »nekdanje stare čase na Pohorju«. Pri Sv. Anehu se vsako leto ob »žegnani« produkcirajo taki pohorski »guslarji«.

Duševno življenje naših Pohorcev je precej razvito in bo treba o tem sprejeti v posebnem članku. Tako bo vsem Mariborčanom dana prilika, da spozna tudi ljudstvo na Pohorju, kamor brezdvomno zahaja vsak Mariborčan poleti in pozimi črpat lepote in dobrote, ki jih daje priroda vsem v izobilju. Marsikaj bomo pa bolje razumeli, če se seznanimo z življenjem in z običaji naših rojakov Pohorcev.

Viator.

Nekaj zanimivega iz dežele prohibicije

Neprestano čitamo v ameriških listih najrazličnejše dogodivščine, resne, manj resne in smešne, ki so v neizogibni zvezi z alkoholno prepovedjo. Ni že več čudno, če obsodijo stroga in suha oblastva nepoboljšljivega pijančka na dosmrtni zapor. — Alkoholni komisar v Newyorku je izdal že davno nov predpis glede rabe orožja po prohibicijski policiji. Ti organi so namreč prav čisto streljali za skritimi oboževalci alkoholičar. V bodoče smejo v Newyorku uporabljati strelno orožje policisti samo v silobranu. Listi se norčujejo ob tej priliki, češ, po vsej ostali vesoljni državi pa se še lahko streljajo tihotapci alkohola po mili volji... — Križ je tudi s prohibicijskimi organi samimi. Predno zaplenijo oziroma izrečejo prepoved razpečavanja kake pijače, jo morajo seveda poskusiti, ima li kaj alkohola ali ne. In pri tem službenem opravilu se ga marsikateri ne namenoma naskra.

Kako sedaj ugotoviti, je-li pil policist iz užitka in žeje ali res samo iz službene potrebe? To bo v vsakem posameznem primeru ugotovil gospod policijski komisar.

Kupujte železniške vozne karte v biljetarni 'Putnika' v Mariboru, Aleksandr. 35

Mariborski in dnevi drobiž

Obnašanje nemških junkerjev na deželi

Poziv mariborskemu županu.

V ponedeljek 24. tm. dopoldne je pri poslopih posestnika Misite ob cesti proti Jarenini ponesrečil avtobus. Reševati — pasantom se ni zgodilo nič hudega! — je prišel rešilni oddelek mariborskega gasilnega društva. Gospodje od te družbe menda še vedno domnevajo, da lahko, kakor nekoč nemški junkerji, psujejo naše slovensko ljudstvo in ga zasmejujejo.

Ne bomo pisali o tem, da so si gosposdije pri reševanju dovolili celo »film sko predstavo« s fotografiranjem v raznih pozah in s pozivanjem na »freundliche Gesichter«. Odločno pa moramo v imenu našega slovenskega podeželskega ljudstva ožigosati, da so si dovolili obmetavanje sadnega drevja s kamenjem in da so oskrbnika, ki jih je prilazno prosil, naj tega ne delajo, opsovali z izbrano »finimi« cvetkami: »Scheissen Sie sich nicht an, sie! blöder Trottel!«. Časi so minuli, ko so nemški junkerji smeli nekaznovano psovati naše slovenske ljudi s tretelini in podobno.

Ne bomo podrobno opisovali, da je nekdaj iz družbe, ki so ga gosposdije nazivali za hauptmana, s podobnimi izrazi počastil tudi posestnika samega. Naleteli so na človeka, ki si bo vedel sodnim potom poiskati zadoščanja napram mariborskim nemškim junkerjem.

Mi pa smatramo za svojo dolžnost, da opozorim na ta dejstva gospoda župana kot vrhovnega šefa gasilnega društva in njenega rešilnega oddelka in upamo, da bo znal in hotel gospode poučiti o tem, da se imajo napram našemu slovenskemu ljudstvu vesti dostojno in taktčno in ne z nemškimi manirami izza predvojnih časov!!

Zdravniški nasprotniki razkuževanja.

Že delj časa smatrajo zdravniški in higienski razkuževanje sob, v katerih so ležali ljudje bolni na kaki kužni bolezni za neučinkovito, češ, da se bakterije, proti katerim naj bi učinkovalo razkuževanje, itak ne razvijajo in itak ne živijo izven živečega organizma. Edina bolezen, pri kateri bi imelo učinek razkuževanje prostorov, v katerih bolnik leži ali v kateri je umrl, je tuberkuloza, toda ravno v tem slučaju se izvaja razkuževanje v jako majhni meri in neredno. V nekem članku »Presse medicale«, ki našteva argumente nasprotnikov razkuževanja, navaja pisec, da glasom statistik iz Newyorka in Pariza nalezljive bolezni, ki se javljajo z izpuščaji, kakor škrlatica, ošpice, koze itd., kljub razkuževanju ne prenehajo in se tudi število bolnih ne zmanjšuje. List pripp roča kot profilaktična sredstva izolacijo, razkuževanje med boleznijo, zavarovalno cepljenje, določitev bakterij in, kar je glavno — vzgojo ljudstva. —

Posej pohorskih zavetišč v letu 1927.

Pohorje je v letošnji sezoni posetilo veliko število turistov, ki se bo v zimskih mesecih gotovo še znatno dvignilo. Na Klopnem vrhu, tretjem in najmanjšem zavetišču SPD, ki razpolaga z 12 posteljami in 25 skupnimi ležišči, je bilo od 1. januarja do 23. oktobra 1412 obiskovalcev. Od teh je bilo 1333 Slovencev, 32 Avstrijcev, 9 Nemcev, 5 Italijanov, 4 Čehi, 2 Francoza, 2 Anglež, 1 Amerikaneec in 1 Madžar. Ruško koč, ki ima od vseh jugoslovanskih gorskih zavetišč največji obisk, pa je od 1. januarja do 23. tm. posetilo 4031 turistov. —

Novorojenček v greznici.

Natakarica gostilne »Pri Korotanu« v Farni vasi pri Prevaljah je svoiega sinčka takoj po porodu vrgla v greznico. Nezakonska mati je do poroda stregla gostom. Pozno po noči, ko so neki krošnarji kvartali v gostilniški sobi, je odšla v svojo sobo in je ni bilo več nazaj. Naenkrat so gosti začuli otročji krič in sicer od zunaj. Šli so ven in ugotovili, da prihaja krič iz greznice. Zbudili so gospodarja in hlapca, ki se je po vrvi spustil v greznico ter iz nje prinesel še živega novorojenčka. Dete je bilo v gnojnici gotovo četrt ure in je po čudežnem uaključju ostalo živo.

Nemške predstave v mariborskem gledališču

(Nekaj pripomb).

Že ob koncu lanske sezone je gostovala pri nas berlinska trupa dr. Brockmanna, ki si je nadela slavno Reinhardtovo ime. Bila je to velika koncepcija našim Nemcem, ki seveda nekdaniso pustili v svojem gledališču slovenske besede razven v zasmehovanje.

Nemških predstav se je v lanskim sezoni udeležila nemška publika v velikem številu in tako smo pričakovali, da bo nastopilo neko pomirjenje v našem gledališkem vprašanju. Ako je uprava šla Nemcem toliko na roko, da je omogočila nemške predstave v našem narodnem gledališču, smo pričakovali, da se bodo Nemci gledališču »olžili« s tem, da abonirajo vsaj 15 glasbenih predstav, ki jih je uprava nalašč ločila od ostalih; a to pričakovanje se ni izpolnilo. Še več, zvedeli smo, da se je Brockmannova skupina radi gostovanja v Mariboru pogajala mimo uprave z mariborskim nemškim političnim društvom. Tako postopanje je bilo za nas naravnost žaljivo in uprava gledališča je storila popolnoma prav, da je razgovore s skupino dr. Brockmanna prekinila.

Sedaj gostuje gledališki ansambl Dunaja, sledilo mu bo po vsej priliki gostovanje graškega ansambla, ki je to zaprosil preko mestne občine. Pozdravljamo goste, pričakujemo pa, da se Nemci oklenejo tudi naših brez dvoma na višku stoječih glasbenih predstav; za dramske bodo odškodovani po nemških gostih. Tako bodo imeli tudi naši Nemci gledališče, kakor ga niso imeli v Mariboru niti v prejšnjih časih, ko se niso mogli nikdar dvigniti preko pljčke komedije in privlačne operete.

Sela širšega odbora podružnica Jugosl.

Matice v Mariboru

se vrši v sredo, dne 26. tm. ob 20. uri v društvenih prostorih. Slovenska ulica št. 2. Dnevni red: Obletnica Rapalla. Gg. odborniki so vabljeni, da se seje polnoštevilno udeležijo. Predsednik, —

Službo dobila

Idva pečarja potom mariborske borze dela. —

Za zimsko porotno zasedanje v Mariboru.

ki se bo vršilo meseca decembra, je imenovalo predsedništvo višjega deželnega sodišča v Ljubljani: pri okrožnem sodišču v Mariboru za predsednika dr. F. Žiharia, predsednika okrožnega sodišča in za njegove namestnike: podpredsednika okrožnega sodišča dr. F. Pičlerja, vss. J. Stergerja, vss. dr. F. Petterja, vss. J. Posega, vss. J. Guzelja in ss. O. Deva ter ss. dr. F. Vidoviča; pri okrožnem sodišču v Celju pa za predsednika dr. J. Kotnika, dvornega svetnika in predsednika okrožnega sodišča in za njegove namestnike: vss. dr. F. Bračiča, dr. I. Premšchaka in ss. V. Levičnika. —

Tatvine.

Včeraj so neznani storilci vlomili v podstrešju Samostanske ulice šte. 12 v oddelek obrtnega nadzornika Ignaca Založnika in mu odnesli stvari v vrednosti 160 Din. V istem podstrešju so okradli tudi šrambo Antonijs Pirc in jo oškodovali za 50 Din. Ravnotam je bilo tudi stranki Vasič v septembru pokradeno razno perilo, tako da se sklepa, da uzmoviči dobro poznajo v hiši razmere. Pri osumljenih bo izvršena preiskava.

Karambol kolesarjev.

V ponedeljek ob 3. popoldne je motociklist Franjo Š. z Glavnega trga zavozil v Vetrinjsko ulico v trenutku, ko mu je pripeljal po Tattenbachovi ulici nasproti kolesar Franjo R., ki je imel na kolesu še 9letnega dečka. Na križišču sta kolesi trčili in se prevrnili. Vozači so dobili pri padcu lažje poškodbe, dočim sta kolesi močno pokvarjeni. —

Družabni plesni kurz v Palači de danse se prične 1. novembra. Prijave v Veliki kavarni. — 1449